

Provsten var i Omblie for at forrette Skifte efter Hr. Grøn og installere Hr. Abel, og Cappellanen var tillige som Assessor ved Skiftet.

1779. D. 21 p. Tri. (24 Oct.). Vegusdal: Christen Hals og Anne Malene Wahr confirmerede.

„ D. 25 p. Tri. (21 Novbr.). Vegusdal: Ole Gundersen Sudestad og Eleonora Rosenvold lyst 3 Gang.

[Fortsættes.]

Personalier om Mandrup Due og hans Søn Christoffer Due.

Ved C. F. Bricka.

De to Ligprædikens-Biografier, som her meddeles, ere tagne af et Samlingsbind i det store kongl. Bibliothek, Kallske Saml. 4° Nr. 521, der indeholder en Del saadanne, men kun selve Biografierne, ikke de tilhørende Prædikener. Forfatteren til de to (thi det er vel samme Mand, der har skrevet dem begge) nævnes ikke; kun saa meget kan ses, at han har været Præst i Kjøbenhavn.

Mandrups Dues Biografi indeholder, som det vil ses af Noterne, ikke faa Fejl, flere vist, end man i Regelen træffer i den Art Arbejder. At den forbigaar væsentlige Ting, er derimod ikke noget Særkjende for den. Her skal blot henpeges paa, at Mandrup Due, der ejede de fire jydsk Gaarde Halkjær, Hegnet, Krastrup og Sønderskov¹⁾, nød en saa betydelig Anseelse blandt sine Standsfæller, at Stillingen som Landkommissær betroedes ham i Slutningen af Christian IV's Regering²⁾, og at han gjentagne Gange, 1648 og 1651, var paa Valg til Rigsraadet uden imidlertid at opnaa Sæde der³⁾.

Ved Stykket om Christoffer Due er der den Besynderlighed, at

¹⁾ Om Størrelsen af hans Jordegods se Danske Mag. 5. R. I. 176, 188.

²⁾ Hübertz, Aktstykker vedk. Aarhus II. 118. Holberg, Dannemarks Riges Hist., 2. Edit., III. 130. Rothe, Brave danske Mænds og Qvinders Eftermæle II. 597.

³⁾ Aktstykker, udg. af Fyens lit. Selsk. II. 98 ff. Danske Mag. 3. R. IV. 120, 123. — Om hans Deltagelse i Stændermøderne 1645 og 1654 se Slange, Christian IV's Hist. S. 1353 og Holberg, anf. Skr. III. 177. — Han var 1648 med at oprette Broby Geværfabrik i Fyn (Vedel Simonsen, Rugaards Hist. II. 1. 121).

Faderen betegnes som afdød, uagtet han utvivlsomt maa have overlevet Sønnen i næsten et Aar. Dette maa sikkert komme deraf, at Ligprædikenen over Sønnen er bleven holdt efter Faderens Død, en Udsættelse, hvortil Forklaringen maa søges i de forvirrede Krigsforhold, og hvortil der ikke savnes Sidestykker¹⁾).

De to her meddelte Biografier afskrev jeg i sin Tid, for at de kunde optages i „Den danske Adel i det 16de og 17de Aarhundrede“; men nu efter saa mange Aars Forløb og efter mislykkede Forsøg paa atter at bringe dette Foretagende i Gang kan det næppe nytte at fastholde Illusionen om dets mulige Fortsættelse. Skulde andre senere under gunstigere Forhold tage Planen op paa ny, vil der desuden være saa meget Materiale for mange Bind, at nærværende Udgivelse ikke vil hindre denne Gjenoptagelse. — I alt væsentligt er her fulgt samme Principer som i „Den danske Adel“; kun er Haandskriftets Brug af store og smaa Bogstaver ikke bevaret her, ligesom der formentlig ogsaa har været Grund til her at give enkelte oplysende Anmærkninger.

Mandrup Due.

Belangende da denne erlige och welb: Mandz, nu sallige hoss Gud Manderup Dues til Halkier, kongl: Mayttz Befallings Mand paa Ørum Slott²⁾, hans adelige Herkombst, christelige Liffss och Leffnetz Fremdragelsse och endeligen sidste och sallige Affschening fra denne elendige Werden, da er hand fød paa Oxholm Aar effter Christj Fødssel 1596 den 13 Junij aff effterschreffne erlige och welb: Forældre.

Hanss Fader war erlig och welb: Mand Jørgen Due til Ox-

¹⁾ Her et Par saadanne. Af dem, der faldt i Oktbr. 1657 i Frederiksodde, begravedes Jørgen Rosenkrands 30. Juni 1658, Marsken Anders Bille endogsaa først i Novbr. 1660; i Oktbr. 1660 jordeses to unge Sehesteder, som vare døde halvandet Aar tidligere; da Lavrits Ulfeldts Lig i Januar 1661 stededes til Jorden, havde det staaet ubegravet paa andet Aar (Uddrag af Biskop Jens Bircherods Dagbøger S. 8, 62 f., 65 f.). I Marts 1661 hedder det om Jomfru Ingeborg Friis til Margaard, at det 14. Juni bliver to Aar siden hendes Død, „og ingen udi ringeste Maade haver ladet sig bekvemme hendes salig Lig til sit Hvilested at ville forhjælpe“ (K. Hansen, Danske Ridderborge (II), 1876, S. 117). Ogsaa i roligere Tider kunde sligt hænde, thi Jørgen Svave, som var død i Septbr. 1612 eller noget forinden, stod endnu i Januar 1614 ubegravet, da hans Kreditor Sigvard Grubbe havde „forbudt“ ham Jorden (Vedel Simonsen, Rugaards Hist. II. 1. 8 f. Secher, Kongens rettertings domme 1605—14 S. 538 ff.).

²⁾ Senere Tilføjelse: „og Landcomissarius i Jylland“.

holm¹⁾. Hanss Moder war erlig och welb: Frue, Frue Lehne Juel til Brodschov. Hanss Farfader war erlig och welb: Mand Bernt Due til Etz²⁾. Hanss Farmoder war erlig och welb: Frue Helvig Wrangel. Hanss Farfaders Fader war erlig och welb: Mand Hendrich Due til Fenov. Hanss Farfaders Moder war erlig och welb: Frue, Frue Elissabeth von Ørtzen. Hanss Farmoders Fader war erlig och welb: Mand Hendrich Wrangel til Stouffenburg. Hanss Farmoders Moder war erlig och welb: Frue, Frue Kirstine von Anrep³⁾.

Hanss Morfader war erlig och welb: Mand Christoffer Juel til Estrup. Hanss Mormoder war erlig och welb: Frue, Frue Kirsten Kaass. Hanss Morfaders Fader war erlig och welb: Mand Hendrich Juel til Estrup. Hanss Morfaders Moder war erlig och welb: Frue, Frue Maren Lunge til Wllerupgaard⁴⁾. Hanss Mormoders Fader war erlig och welb: Mand Hertvig Kaass til Suenstrup. Hanss Mormoders Moder war erlig och welb: Frue, Frue Kirsten Wlfeldt⁵⁾.

Dette er denne sallige Mandz adelige och berømmelige Oprindelse och Herkombst, och efftersom det er alle och en huer witterlig, at hand er fød och kommen aff god, gammel och gieff Adelstamme, baade paa fæderne och møderne, saauel i Tyschland som her i Danmarch, saa giøris iche fornøden medt Witløffighed widre her paa dette Sted at opregne.

Der nu denne sallige Mandz welbiurdige Forældre med denne deris vnge Søn aff Gud allermectigste vare bleffne welssignede, haffue de strax som christelige Forældre ladet samme deris vnge adelige Søn wed den hellige Daab indplante udi den aandelige WINGAARD och saaledis indlemme udi Christj Meenighed och afftoe och rensse aff dend Arffuessynd, hannem var medfødt. Siden haffue de med ald faderlig och moderlig Omsorg som

¹⁾ Senere Tilføjelse: „† 1610“. (Jvfr. nedenfor.)

²⁾ Aitz, Gods i Lifland.

³⁾ I Haandskriftet staar „Aurip“. For Rigtigheden af de ældre Led i Stamtaflen tør ikke indestaas.

⁴⁾ Christoffer Juels Forældre vare ikke de ovenanførte, men Thomas Juel til Astrup og Lene Rosenkrands.

⁵⁾ Kirsten Kaas var en Datter af Mogens Kaas til Ørndrup og Mette Friis.

christelige Forældre ladet hannem opdrage udj Gudz sande Frycht och med største Omhyggelighed ladet hannem vndervisse udi sin Børnelærdomb och Gudz hellige Kundschaft och alt andet, som kunde giffue Naade hoss Gud och Behagelighed hoss Menis-chen. Och effter at hans Tid och Alder det vdkreffuede, haffue de hienne hoss sig selff holt privatos præceptores til hannem til at optuchte och oplære hannem udi boglige Konster och alt det, som en vng Adelss Persohn vel eignet och anstod.

Anno 1610 kallede Gud hans sl:ge Fader udi den Krig, som den Tid var imellom Dannemarch och Sverig¹⁾. Samme Aar befant hans kiere Moder raadeligt hannem paa fremmede Steder at forschiche, paa det hand sig widre udi alle adelige Dyder kunde qualificere. Til den Ende bleff hannem forordnet til en Hoffmester paa samme hans Reysse den hæderlige och høylærde Mandt Docter Michel Madtzen²⁾, siden Medicus i Kolding, och effter at hand haffde taget Affschening fra sin kiere Moder, tog hand sin Reysse først paa Holland, huor hand til Amsterdamb ankomb til Schibs, reyste saa der fra til Leyden³⁾, och forbleff der et Aars Tid, och imidlertid lagde Vind paa sine Studeringer och i Synderlighed paa sine adelige Exercitier, til huilche hand altid haffde største Inclination, saa at hand udi alt det, som en Adelss Mand vel eigner och anstaar, haffde iche ringe Perfection. Och effter at hand nu haffde opholdet sig her i Holland paa halffandet Aars Tid och imidlertid onreyst alle Provincierne och der besseet de mange fornemme Festninger, Stader och Byer, som der ere alle Wegne, haffuer hand Anno 1612 taget sin Reysse der fra ind i Tyschland, och reyste saa gandsche

¹⁾ Krigen begyndte som bekjendt først 1611, og Jørgen Dues Dod maa vel altsaa henføres til dette Aar, jvfr. Danske Atlas V. 72.

²⁾ Det er en Fejl for: Mikkel Christensen (s. Ingerslev, Danmarks Læger og Lægevesen I. 377. Personallhist. Tidsskr. 2. R. II. 293 f.). Jvfr. Peder Hegelunds Notits i hans utrykte Almanakoptegnelser under 6. Febr. 1612: „Mandrop Duwe kom hid [til Ribe] met hans Scholemester Michel Christensson“. Vi se tillige heraf, at Udenlandsrejsen først begyndte 1612.

³⁾ Studieopholdet i Leiden er henført til en urigtig Tid; det falder under den anden Udenlandsrejse, thi i Novbr. 1615 blev Mikkel Christensen immatrikuleret ved Universitetet i Leiden og i Novbr. 1616 bleve baade han og Mandrup Due immatrikulerede der (Personallhist. Tidsskr. II. 112).

op ad Rinstrømmen til Strassburg, och paa Weyen bessaa hand Wessel, Dusseldorff, Köln, Maintz, Franckfurt, Speyer och Wormbss och andre fornemme Stæder, som der vare at bessee. Til Strassburg opholdte hand sig nogle Maaneder, och tog siden sin Reysse der fra ind i Wirtenberger Land til Tubigon¹⁾, huor hand nogen Tid forbleff, efftersom dette Sted paa de Tider var saa meget berømmeligt, baade forlj studia liberalia saauelsom andre adelige Exercitier der i Synderlighed florerede, och laa hand der udi den witberømte lærde Mandz Doctoris Lansij Huss. Och efftersom hand haffde stor Begierlighed til at bessee Tyschland, reyste hand ind til Wien i Østerige, och der bessaa Keyserens Hoff, siden reyste hand gandsche Vngaren igiennem, och der bessaa alle fornemme Stæder och Byer. Och effter at hand nu saaledis paa 2 Aars Tid haffde forssøgt sig i Tydschland, begaff hand sig Anno 1614 effter sin kiere Moders Begiering hiem til sit Fæderneland, huor hand dog icke forbleff lengere end 2 Maaneder. Men efftersom hand haffde stor Willie och Begierlighed til sig videre vden Lanltz at forssøge och perfectionerne [sic], begynte hand strax at continuere sin forrige Reysse, och begaff sig saa ind i Engeland, opholt sig der noget til Oxfort, och effter at hand til Londen haffde besseet den berømte Kong Jacobs Hoff och ellers lagt Vind paa det engelsche Spraag, haffuer hand, der hand haffde weret i Engeland paa halffandet Aars Tid, taget sin Reysse ind adt Franchrige, huor hand først opholte sig til Saumeurs paa 9 Maaneders Tid, och der lagde sine fundamenta udj det franssøsche Spraag. Reiste siden til Paris, der widre at continuere och forbedre det, som hand udj sinne Exercitier paa andre Stæder haffde lært, huilchet hand och med stor Dexteritet effterkom, och effter at hand haffde besseet det kongelige Hoff her til Paris och bessøgt mange fornemme Stæder i Franchrige, som er Angiers, Tours, Blois, Orleans, Bourges och Lyon, och paa somme Stæder sig nogen Tid opholt och siden igiennem reyst Lanquedocq och Provence och andre fornemme Provincier

¹⁾ Han immatrikuleredes ved Universitetet i Tübingen 19. April 1613 (Personalhist. Tidsskr. V. 313).

och Byer och med største Flid besseet alt det, som kunde were werdigt at bessee, och sig her i Franchrige paa $2\frac{1}{2}$ Aars Tid opholdet, begaff hand sig atter A^o 1618 effter hans kiere Moders Begiering hiem igien til sit Fæderneland, effter at hand paa 8 Aarss Tid sig i Holland, Tydschland, Engeland och Franchrige haffde forssøgt. Der hand nu var kommen hiemb til sin kiere Moder, foraarssagede hand hoss hende allerstørste Glæde, efftersom hand haffde lagt sin Tid saa uel an paa fremmede Stæder, och var hendiss eeniste Søn, udi huilchen hun sig ald ære och glæde kunde forvente, och effter at hand haffde veret hoss hende 4 Maaneders Tid, sagde hand tieniste udj hans kongl: Mayttz, høylofflig Ihukommelse, Kong Christian den 4dis Hoff for en Hoffjuncker¹⁾, huor hand med Opwartning och andet, som hans Stand wdkreffuede, altid lod sig finde redebon och willig, saa at hand der for haffde hanss kongl: Mayttz Yndest och Naade, och effter 5 Aars Tieniste aff høystbemelte hans kongl: Mattz bleff betroit til at vere Oberschenck, huilcken Bestilling hand paa 2 Aars Tid med Berømmelse forrestod.

Och imidlertid hand saaledis var udj kongelige Maytt Tieniste, bleff hand A^o 1623 tilssindtz effter Gudz Indschydelse och gode Weners Tilraadelse at tiltale erlig och welb: Mand Her Albredt Skiel til Fussingø, Dannarchis Riges Admiral, Raad och Befallings Mand paa Ribberhuss, saauelsom ochsaa erlig och welb: Frue, Frue Berthe Fris om deris kiere Datter, erlig och welb: Jonfrue Anne Skiel, som och anden Julle Dag vdj samme Aar bleff hannem tilssagt, och vare de Festefolk tilssammen udj 6 samfelde Aar. Imidlertid lod hand sig ideligen bruge udi sin Herris Tieniste, baade udi den keysserlige Krig, huor hand reed vnder Hoffnanen, saauelsom alle andre Occasioner, huor hand altid beteede sig saaledis, som det en Adelssmand vel eigner och anstaar.

Anno 1629 tog hand sin Affschening fra Hoffue, och bleff hand aff hans kongl: Ma:, høylofflig Ihukommelse, for sin lange

¹⁾ Ansattes som saadan 4. Marts 1621 (Grundtvig, Meddelelser fra Rentekammerarchivet, 1872, S. 146).

och troe Tieniste naadigst forleent med Aastrup Lehn¹⁾ udi Wendssyssel, och samme Aar den 6 7bris gjorde erlig och welb: Mand Hr: Albret Skiel til Fussingø, Ridder, Danmarchis Riges Raad och Admiral och Befallings Mand paa Ribberhus, hans Brøllup²⁾ med sin kiere Datter, erlig och welb: Jomfrue Anne Skiel, udi Odensse, huor effter de haffue leffuet tilssammen et meget christeligt och ønscheligt Egteschab medt kerlig Omgengelse udj 31 Aar och 15 Dage, huor for denne Schilssmiss for-aarsageren [sic] hoss hanss høybedrøffuede effterlate Frue allerstørste Sorig och Bedrøffuelse. Dend allerhøyeste Gud, som er ald Trøstens och Barnhiertighedz Fader, styrche och opholde hende udj denne hendis Hiertesorg, och giffue hende Aand och Naade til at bære dette Kaars med Taalmodighed. Vdj dette deris kerlige Ehteschab haffuer Gud allernectigste welssignet dennem med 7 Sønner, aff huilche de fire ere allerede i Herren hensoffuede, nemblig erlige och welbyrdige Albret Due, Christoffer Due, Niels Due och Otte Due. De, som igien leffuer, ere erlige och welbyrdige Jørgen Due och Jørgen Due³⁾ och Bernt Due. Den allerhøyeste Gud vnde dennem at leffue lenge, deris høybedrøffuede kiere Moder til Trøst och Glæde.

Huad den slige Mandz Liff och Leffnet ellers angaar, da haffuer hand med dez Fremdragelse altid schichet och forholdet sig gudfrychteligen, christeligen och wel, haffuende altid Gud for Øyen, och holdet hans hellige Ord udj stor Agt och Wærdighed, det gierne aff sin yderste Formue forfremmet, agtet och æret Gudz Ordz Tienere tilbørligen, søgt Gudz Huss och Kirchen flit-tigen, och med største Andacht tit och offte brugt det hellige

¹⁾ Først 17 Aar senere, nemlig 31. Maj 1646, fik han Aastrup i Forlening (Erslev, Danmark-Norges Len og Lensmænd 1596—1660 S. 31). 1650 ombyttedes dette Len med Ørum (anf. Skr. S. 44).

²⁾ Kort forinden Brylluppet havde Mandrup Due ved et Gjæstebud i Malmø under et Klammeri dræbt en Trompeter, men Rigsraadet, hvem Kongen overdrog Sagens Undersøgelse, erklærede 3 Dage før Brylluppet, at dette kunde finde Sted, naar Drabsmanden først havde staaet aabenbart Skrifte (Molbech, Christian IV's egenh. Breve I. 367. Erslev, Rigsraadets og Stændermødernes Hist. i Krist. IV's Tid II. 195. Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. VI. 124).

³⁾ Jørgen Skeel Due († 1701, s. O. Nielsen, Malt Herred S. 40 ff.).

och høyværdige Alterens Sacramente, och ellers udj ald sin Liffs Tid ladet see och kiende end alworlig Iffuer for Gudz Ære och sin egen Sallighed. Imod sin kiere Frue haffuer hand altid beuist en fornufftig och oprichtig Kerlighed, elschet och æret hende inderlige och med ald wenlig och ynderlig Omgængelsse sig saaledis beteed imod hende, at hun nu iche uden allerstørste Hierrens Suck och Bedrøffuelse kand saffne det wenlige Omlad och hulde Omgængelsse, hand haffde med hende. Imod sin kiere Børn haffuer hand veret en from och mild Fader, aldrig sparendis Middel eller Omkostning paa alt det, som kunde tiene til deris Nytte och Forfremmelsse, och ellers med faderlig Formaa-ning ideligen erindret dennem om deris egen Gaffn och beste.

Imod sin Næste och ieffnlige haffuer hand altid beteed sig trofast och wenlig och med ald høfflig Conversation sig imod en huer wist at comportere. Imod sine Tienere haffuer hand altid veret from och mild, søgt deris beste och Forfremmelsse i mange Maader.

Offuer fattige och arme haffde hand stor Medlidenhed, och gierne imod dennem sig rundeligen och mildeligen beteede, och derfor aff en christelig Omsorg haffuer funderet et Hosspital ved sin Gaard Krastrup, udi huilchet nogle wissse fattige Mennischer med fornøden Føde och Wnderholding aarligen forssiuniss¹⁾. De Skolerss Penge, som aarligen her wed Kiøbenhaffns Universitet til fatige Studenter distribueris, haffuer handt med 500 Rixdalers Capital forbedret.

Belangende denne sallige Mandz Siugdomb och saligste Endeligt aff denne Werden, da haffuer hand paa et Aars Tid veret meget suag och særdelis plaget aff en hefftig Schørbug, huor til dend store och langvarendis Stilhed saauelsom anden Wederwertighed, hand udj denne Tid haffuer wdstandet, vden Tuiff haffuer giffuet største Aarsag. Den 20 Augusti nu sidst forleden fich hand de sørgelige Tidender, at Gud haffde kaldet hans kiere Søn, sallig Nielss Due, som var vden Landz och til Heydelberg²⁾,

¹⁾ Mulig er her Oprindelsen til den aarlige Uddeling af Korn og Penge fra Krastrup, der omtales i Hofmans Fundationer III. 516.

²⁾ I April 1656 var Niels Due bleven immatrikuleret i Heidelbergs Universitet

och bleff hand ved saadan sin kiere Søns dødelige Afgang meget sorrigfuld och bekymret, saa hand der offuer samme Dag gich til Sengss. Om anden Dagen befant hand sig med megen Matighed och Affnechtighed at vere betagen. Huor for hans kiere Frue strax lod hente dend hæderlige och høylærde Mand Doct: Paul Mott, kongl: Mayttz welbestalten Liff Medicum, som brugte alle de Middel, der kunde vere tienlige til at styrche och confortere hannem; men efftersom alle Middel vare forgieffuis, och hans høye Alder ey heller kunde hielpe och befordre de Medicamenter, som til hans Suaghed vare fornødene, saa forøgtis hans Siugdomb dagligen io meere och meere med stor Affnechtighed. Hand laa dog saa stille hen udi allerstørste Taalmodighed, giffuende sin Villie vnder Gudz Willie, och naar hans kiere Frue beklagede sig offuer hans Siugdomb, bad hand hende, hun schulle giffue sig tilfredz, och sagde: Ieg hæffuer annannet saa meget got aff Herren, hui schulde ieg ey och annanne det onde? Ønschede der hoss ideligen, at Gud ville beuare hannem fra langvarig Siugdomb, at hand icke for lenge schulle plagis, thj hand var nu gandsche kiæd aff Werden, och ville gerne och glædeligen forløses der fra, naar det var hans guddommelige Willie.

Den 17 September¹⁾ tog hand sig for neste Søndag der effter at bruge det hellige och høyværdige Alterens Sacramente. Bad der for sin kiere Frue, at hun til samme Tid ville bereede sig til at forrete samme gudelig Werch tillige med hannem. Mens nogle Dage der effter tog hans Siugdomb meget Offuerhaand, saa hand vel merchede, at hans Tid var icke langt borte, huor for hand strax slog sig fra Werden och icke bekymrete sig om noget werdsligt meere, men laa udj allerstørste Taalmodighed, och med idelig Bon och Paakaldelse arbeidede paa det æuige, och med allerstørste Forlengssel inderligen lengtis effter en glædelig Forløssning, brugende tit och offte dette Mundheld: Huad min

(Joan. Agricolae Islebiensis Apophthegmata nonnulla, ed. L. Daae, Christ. 1886, praef. p. XIII). Han døde 31. Juli 1660 (Bricka og Gjellerup, Den danske Adel I. 256).

¹⁾ Faldt 1660 paa en Mandag.

Gud vil, det schee altid, hans Willie er den beste. Item och: Gud, huor lenge schal dog vare saadan Elende?

Den 21 7bris befant hand sig med mercheligere och meere Suaghed betagen. Huor for hand begierede, at mand vilde sende Bud effter mig, at ieg hannem udj hanss Sallighedz Sag kunde betienne. Inidllertid bad hand sin kiere Frue, at hun vilde læsse noget for hannem i en Bog, som hand self flyede hende, om Døden och Dødssens Betenckelse. Men der hun først for Hier-tens Such och Graad iche kunde effterkomme hans Begiering, klappede hand hende ved Kinden, bad hende giffue sig tilfredz och lade Gudz Willie were sin Villie, tachede hende der hoss for ald kerlig och wenlig Omgengelse. Och der ieg nu komb til hannem, trøstede ieg hannem aff Gudz Ord, nemblig aff den 68 Pssalme, ad Gud lagde sine Børn en Byrde paa, och ad hand var dem och en Gud til megen Sallighed, oc hoss den Herre Herre ad var [sic] Vdgang fra Døden, och aff Esaias 53: visse-ligen bar hand wor Singdomb, och tog vor Pine paa sig etc., item 1 Cor: 10, ad Gud war trofast, hand schulle iche friste hannem offuer hans Formue etc., och med andre trøstelige Spraag aff den hellige Schrifft. Da haffuer den welb: sallige Mand, saa snart ieg noget Spraag fremførte aff Gudz Ord, med stor An-dact udført det indtil Enden och sielff der hoss begyndt anden, nemblig aff Davidz Psal: 42: Som Hiorten schriger effter Wand-strømmen, saa schriger min Siæl, o Gud, til dig, min Siæl tørster effter Gud, och Psal: 130: Aff det dybe raaber ieg, Herre, etc.; item Psal: 73: Herre, naar ieg ichun haffuer dig, saa skøtte ieg etc.; item Gen: 32: Herre, ieg slipper dig iche, førend du welssigner mig. Och der ieg tilspurde hannem, om hand gerne vil vere tilfredz med den gode Gudz Willie, endten hand ville haffue det med hannem til Liffuet eller til Døden, suarede hand: Ja gierne, huor for schulle ieg begiere lenger ad leffue? her er indted got at wente. Och der ieg sagde, ad Døden var for alle Gudz Børen end sød Soffu, och ad Christus haffde tagen Braaden fra Døden, sagde hand: Loffuet vere Gud, som giffue[r] os Seyr formedelst Iessum Christum. Och [der] hand laa i stor Angist och Mattighed, foreholdte ieg hannem Arbeyderens Exempel i

Wingarden, at det var nu her Arbeyds Time. Da trøstede hand sig selff och sagde: Afftenen kommer, och Arbeyderen faar Løn. Effter saadan och anden gudelig Samtale er hand bleffuen meddeelt den hellig Absolution och der paa det høyværdige Alterens Sacramente, som hand med sammenlagde Hænder och Hiertens Andagt annammede, och effter ad det gudelig Werch war forretted, opløffte hand sine Hænder, tachede Gud och sagde tuende Gange: Herrens Naffn wer[e] loffuet fra Evighed til Evighed. Och der ieg erindrider hannem, ad der var nu ingen Forømmelsse i hannem, effterdj hand var i Christo Iessu, och hans Frelssere haffde foreenet sig med hannem, tackede hand atter inderligen sin Gud, och der paa ynschede ieg hannem Gudz Aandz Widnissbyrd i hans Hierte, der maatte forssichre hannem mit i Døden, at hand war et Gudz Barn etc., och tog saa Affscheidung etc.

Siden kallede hand paa sin Søn, welb: Jørgen Due, som da allene var tilstede¹⁾, efftersom welb: Bernt Due nogle Dage tilforn var forreyt offuer til Jüdland, och der hand komb til Sengen til hannem, sagde hand: Ieg formercker nu, at min Tid er ey langt borte, och at Gud haffuer i Sinde at kalde mig fra denne møysommelige Werden, huor for ieg vil til en faderlig och kerlig Affschening trolligen formane dig, at du och de andre mine tvende Sønner nest den sande Gudz Frycht, udj huilchen I schal søge ald eders Forfremmelsse, endeligen ochsaa præsterer eders kiere Moder dend tilbørlig Lydighed, Ære och Respect, som I ere hende baade aff Naturen saa och for ald moderlig Omsorg pligtige, och at I ere sandrechtige [sic] med hin anden, som Brødre bør at were, och at I flyer ont Selschab, och stræber effter at tiene Gud och eders betregnte Fæderneland och alle Menischer. Mine Tienere, som haffue tient mig trolligen och wel, vil ieg vel haffue afflagt, efftersom de mig haffuer tient, och neffunte nu huer ved deris Naffn. Hand beklagede intet

¹⁾ Senere Tilføjelse: „Hand er creeret Doctor Iuris i Padua 1654 og døde ugift 1653, som er feil. Hofm. [Dsk. Atlas] t. 5 p. 72. Man seer, hand har levet 1660.“ Forfatteren til denne Notits og et Par i det foregaaende meddelte er maaske Klevenfeldt.

høyere, end at hand iche kunde tage saadan venlig Affschening fra sin kiere Frue, som hand gerne wilde, thj hand vel wiste, at hun for hans Siugdombs Schyld var inderlig bekymret och bedrøffuet och der til med i sig selff meget suag. Dog, sagde hand, haffuer ieg sagt hende min Villie i alting, det findis och schreffuet, och lyste saa Welssignelsse offuer dennem allesammen och sagde: Ieg vil befalle eder den trofaste Gud, som ieg er forssichret aldrig vil forlade eder och alle faderløse, hand schal vere eder en god Fader i mit Sted. Och der med falt hand udj en liden Slum.

Der Klochen war hen imod 8te om Afftenen, bleff hand tilssindz, at hand endeligen ville aff Sengen och sidde noget lidet paa en Stoel, och endog hans Søn, welb: Jørgen Due, som war hoss hannem tilstede, bad hannem, at hand vilde bliffue liggendis, saa uilde hand dog endeligen op, och der hand nu komb op, och sad paa en Stoel, sagde hand: O Iessu hielp. Och der welb: Jørgen Due formerchede, at hand bleff nogenledis forandret, tog hand noget Slagvand, och vilde giffue hannem noget der af, huilchet hand dog iche ville annamme, men bleff saa stille sidendis, indtil Døden trengte sig nermere til hannem, da hand saa sachteligen och sødeligen ved tvende smaa Such vdj Herren hensoff vdj erlig och welb: Niels Rossenkrandsis¹⁾, hans kiere Søns, welb: Jørgen Dues, erlig och welb: Fru Daaritte Daaess²⁾, Fru Lissabeth Hertvig³⁾, welb: Jomfru Wibeche Langehs, welb: Frue Pernelle Rossenkrantz⁴⁾, welb: Jomfru Bertte Skiels och andre gaat Folches Neruerelsse, effter at hand haffde leffuet udj denne elendige Werden vdj 63 Aar 4 Maaneder och 8te Dage⁵⁾, som var hans gandsche Alder.

¹⁾ Niels Rosenkrands til Stovgaard var faa Dage forinden, 11. Sept. 1660, bleven trolovet med Mandrup Dues Hustrus Broderdatter, nedenfor nævnte Berte Christensdatter Skeel (Skeel, Optegn. om Fam. Skeel S. 248).

²⁾ Enke efter Gregers Krabbe til Torstedlund.

³⁾ Lisbet Hartvigsdatter, Korfits Mormands.

⁴⁾ Gunde Rosenkrands's Hustru.

⁵⁾ Hans Dødsaar nævnes ikke, men maa være, ikke 1659, som det i Almindelighed hedder, men 1660, da der siges, at han var gift i 31 Aar og

Christoffer Due.

Anlangendis erlig och welb: Christoffer Duess til Krastrup, kongl: Mayttz welbestalter Ritmeester, hanss adelige Herkombst, berømmelig Liff och Leffnetz Fremdragelse oc sidste oc sallig Affschening fra denne Werden, da er hand fød paa sin fæderne Gaard Halkier Anno 1632 den 17 Nouembr: af disse erlige och welb: Forældre. Hanss Fader war erlig och welb: Mand Mandrup Due til Halkier, kongl: Mayttz Befallings Mand paa Ørum Slott och Land Commissarius vdj Jydland. Hanss Moder er erlig och welb: Frue, Frue Anne Skiel til Heyned¹⁾ Hanss Morfader var erlig och welb: Mand Hr: Albret Schiel til Fussingø, Ridder, Danmarchis Riges Raad, Admiral och Befallings Mand paa Ribberhuss. Hanss Mormoder var erlig och welb: Frue, Frue Berte Friss. Hans Morfaders Fader war erlig och welb: Mand Christen Skiel til Fussingø, Danmarchis Riges Raad och Befallings Mand paa Aakier. Hanss Morfaders Moder war erlig och welb: Frue Margrete Brahe til Wlstrup²⁾. Hans Mormoders Fader war erlig och welb: Mand Niels Friss til Hessel-aager, kongl: Mattz Befallings Mand paa Tramekier. Hans Mor-

15 Dage, og vi vide, at hans Bryllup virkelig som ovfr. anført stod 6. Sept. 1629 (Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. VI. 124): desulen bekræftes dette Aarstal bl. a. ogsaa ved, at Sonnen Niels Due, hvis Bortgang var kort forud for Faderens, døde 31. Juli 1660. Naar da Mandrup Dues Alder ovenfor ansættes til 63 Aar, maa enten hans Fodeaar rettes til 1597, eller ogsaa maa Tallet 63 forandres til 64, ligesom de 4 Maaneder maa rettes til 3 Maaneder. 22. Sept. 1660 fik Fru Anne Skeel kongelig Tilladelse til at lade „drage“ i Ligstuen hos hendes afgangne Husbond Mandrup Due (Sjæll. Tegn.). Hvorledes et Kongebrev af 21. Sept. s. A. allerede kan betegne hende som Enke (Skeel, Optegn. om Fam. Skeel S. 215), er uforstaaeligt, med mindre Datum er urigtigt. Naar V. S. Skeel (anf. Skr. S. 216) siger, at Mandrup Due ligger i Selde Kirke (i Salling), maa det dog bemærkes, at dette ikke fremgaar af de af ham citerede Kilder (jvfr. Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. IV. 193).

¹⁾ Den opadstigende Fædrenelinie udelades her, da den stemmer med Angivelserne ovenfor om Faderen; kun skrives Farfaderens Moder Helvig Wrangel her til Fænow og Farmoderens Moder Kirsten Kaas til Ullerupgaard.

²⁾ Ulstrup erhvervede hendes Mand 1579 ved Mageskifte med Kronen (Skeel, Optegn. om Fam. Skeel S. 106). Hun var en Datter af Otte Brahe til Knudstrup.

moders Moder war erlig och welb: Frue, Fr: Wibeche Gyldenstiern aff Iffuersnes.

Widere her paa dette Sted at opregne agtis w-fornøden, særdeelis efterdie det er witterligt, hanss adelig Herkombst at were ypperlig, och hannem at were fød och baaren aff god och gammel Adelstamme baade paa fæderne och moderne Side.

Hauss kiere Forældre haffue strax, efter at de med denne deriss vnge Søn vaar bleffne welssignede och begaffuede aff Gud, hafft stor Omhue for hannem Herren igien at opoffre, och der for haffuer de ved den hellige Daab ladet hannem indliffue vdj Gudz Kirche och Meenighed och siden som christelige Forældre ladet hannem oplære udi Gudz sande Frycht och med største Flid holt privatos præceptores hienne hoss sig selff til hannem saanelssom hanss andre Brødre, som kunde tillige informere dennem vdj boglige Konster: Och er hand bleffuen hienne udj sinne kiere Forældris Huss indtil Anno 1646, da hand bleff forssendt til det kongelige och adelige Academie Soerøe, der sig widre udj boglige Konster, adelige Exercitier och andre Dyder, som hans Alder kunde wdkreffue, at qualificere.

Anno 1651 haffuer hans kiere Fader det for raadeligt och hannem nyttigt eragtet at forschiche hannem udi fremmede Lande, sig der widre vdi alle adelige och hannem wel anstaaende Dyder at perfectionere, huor for hand tillige med sin kiere Broder, erlig och welbyrdig Jørgen Due, och deris forordnede Hoffnester, som war hæderlig och høylærd Mand Doctor Christian Ostefeld, medicinæ professor her udi dette kongelige Universitet Kiøbenhauffn, udj samme Aar tog sin Reysse offuer Hamborg igiennem Stiftt Bremmen, Graffschafft Oldenburg och Friessland til Holland, och for Stedens Commoditet och adschillige Exercitier opholdt sig til Leyden¹⁾ indtil paa Foraared Anno 1652, och imidlertid ved giffuene Leylighed besaa de fornemste Stæder och Academier i Nederland. Och efftersom det churførstelige brandenburgische Hoff daa holtis til Cleve, reiste hand did hen, och efter sin kiere Faders Ordre sig nogen Tid lang op-

¹⁾ Jvfr. Personahist. Tidsskr. II. 197.

holdte. Der fra begaff hand sig in Aprili ad Tydschland offuer Cøln och paa Weyen besaa de fornemme nederlendsche Guarnisoner ved Rhenen saauelsom och de fornemste Stæder, Maintz, Franckfort, Heidelberg, Stutgart, Tübingen, huor hand sig effter sin kiere Faders Ordre opholdt indtil hen paa Sommeren, och som det túbingsche Universitet da først effter den langvarige thydsche Krigs Forstørring bleff aff Førsten aff Wirtemberg igien opretted och bragt paa Foede ved adskillige lofflige Constitutioner, bleff hand med andre dansche Cavallerer aff hans førstelig Naade aff Wirtemberg meget affholden och med sin welb: Broder for deris Weldragenhed och gode Conduite hoss det wirtembergische Hoff synderligen caressered. Paa Someren samme Aar begaff hand sig til Strasburg, och for Stedenss mangfoldige Commoditeter wed adskillige adelige och militarische Exercities forbleff der indtil Foraared Anno 1653, daa Richsdagen var begynt at holdis til Regensburg, huort hen hand sig begaff, och sig til største Nøtte och Forfremmsse forbleff paa nogle Maaneders Tid, och ved den Anleding, som sig begaff ved vor allernaadigste Herres och Konges extraordinari Ambassadeur til samme Richsdag, Hr: Christian Graff von Rantzov, giorte sig bekiendt och affholden hoss de fornemste Hoffe, som aff gandsche Thydschland och omliggende Lande der paa en Sted vare forssamlede. Der fra reiste hand igennem Beyerens offuer Landshut, Mønicher [sic], Auxburg, Ingolstad, Ulm, och komb igien til Strasburg, huor hand fandt for sig sin kiere Faders Ordre at reysse ad Italien, och effter ad hand haffde seet och besøgt de omliggende førstelige Hoffe, Baden, Durlach, Birckenfeldt, sampt de fornemste Steder, Brisack, Freiburg, Basel, begaff hand sig genom Svitserland och Pünten¹⁾ til Milan, och reiste saa der fra langs Lombardien offuer Bergamo, Brescia, Verona, Mantova och Padova til Venetien, huor effter at hand sig nogen Tid haffde opholdt, begaff hand sig tilbage til Padova, huor hand forbleff Aared offuer indtil Sommeren Ao. 1654, och imidlertid giorte sig Tiden och Steden saare nøttig med største Vindschibelighed

¹⁾ Graubünden.

at lære Landetz Schich och Spraag, øffuendiss sig ideligen udi adtschiellige adelige Exercitier och andre Höfflighedz Øffuelsser, fornemmeligen Riden och Fegten, udj huilche Exercitier Academiet til Padua den Tid med berømte Mestere var forssiuned, och som hans Sind och Idret altid var at giøre sig capabel och kyndig udi Krigswessen til at tiene sit Fæderneland, lod hand intet forsømes, som did kunde høre, at lære, saa som Fortification, Ritzen, fast alle militarische Exercitzer til Hest och Fodz, huor udj hand och erlangede en sønderlig Adresse. Och effter at hand saaledis haffde opholt sig nogen Stund til Padova, begaf hand sig der fra igiennem Feraræ och Bologna til Fiorenza, huor hand forbleff paa en to Maanederss Tid, och imidlertid gjorde sig bekient vdj Grosshertzogenss aff Florentz Hoff, huor hand och for sin Schiche- lighedz Schyld var meget affholden. Imod Vinteren reyste hand offuer Siena til Rom, och der fra tog sin Reysse strax paa Na- poli, och effter at hand haffde beseet denne fornemme Bye saa- uelsom andre Stæder der i Kongeriget, saa som Capua, Fondi, Nola, reyste hand tilbage igien til Rom, huor hand sig paa et halff Aars Tid stille opholte. Anno 1655, der hand haffde faaet sin kiere Faders Ordre at forføye sig hiemb udi sit Fæderneland, tog hand sin Reisse fra Rom paa Loretto, der fra igiennem An- cona, Sinogallia, Fiorenza, Luca och Pisa til Livorno och siden der fra offuer Genova igennem Savoien til Marseillen. Begaff sig saa strax til Paris vdj den Meening sig der nogen Tid at op- holde, men efftersom hans Faders Ordre, som hand der atter fant for sig, det icke vilde tilstede, saa maatte hand strax be- giffue sig paa Reysen. Gich der for med Posten paa mange smucke Steder igennem Lion paa Geneve och siden der fra igen- nem Schvitzerlandt offuer Ingolstad, Regensburg, Passow til Wien, och besaa der Keysserens Hoff, och efftersom Tiden icke vilde tilstede hannem at holde sig der lenge oppe, reyste hand strax der fra til Prag, och ankomb siden til Dresden, och effter at hand haffde giort sig noget bekendt udj det churførstelige Hoff der sammestedz, gich hand offuer Leipsig och Magdeburg igen- nom Brunsvig och Luneburg lige paa Hamburg.

Efter at hand nu saaledis paa 4 Aars Tid haffde veret udj

fremmede Lande, nemlig Holland, Tydschland, Italien och Franckrige, haffuer hand effter sin kiere Forældris Anordning forføyet sig hiemb udj sit Fæderneland igien, huor hand A^o 1655 Julie Afften lyckeligen och vel ankomme tillige med sin kiere Broder, welb: Jørgen Due, til Ørun, och forbleff der udj 3 Maaneder, huor effter hand forreyste her offuer til Kiøbenhaffn, och sagde Tieniste udj hans kongl: Mayttz, voris allernaadigste Herris, Hoff for en Hoffjuncker, vdj huilchen sin Tieniste och Bestilling hand altid haffuer ladet sig finde trovillig, flittig och lydig imod sin Herre och Koning och udj sin Opvartning altid befitted sig paa, at hand kunde meritere hanss kongl: Mayttz Gunst och Naade. A^o 1657, der denne wlyckelige Krig kom paa imellom Suerig och Dannemarch, haffuer hand som en tro Patriot aff Kerlighed til sin Herre och sit Fæderneland præresenterit høystbemelte hanss kongl: Mattz sin Tieniste, och efftersom hans Hu och Tancke altid haffuer veret til Kriegen, och hand altid haffuer hafft den Intention, at hand udi Kriegen vilde søge sin Fortun, saa haffuer hand, endog hand vel paa fremmede Stæder kunde haffue bleffuet avanceret udi Krigssvæssen, heldst vildet præstere sin egen Herre och Fæderneland dend Tieniste, huor for høystbemelte hanss kongl: Mayttz beviste hannem den Naade och gaff hannem et Compagnie tilhest vnder Obrist Ienssis¹⁾ Regiment, huilchet Compagnie hand haffuer commanderit och ført med stor Berømmelsse och udj alle Occasioner, huor hand enten bleff commanderit, eller och hans egen Ære hannem tilsagde, frimodig och kieck som en retschaffen Cavallier sig forholdet, særdelis udj Stiff Bre-men, huor hand for Stade bleff ilde quæst och saaret. Vdj samme Aar, der den suenske Armeelaa for Frederichsode, bleff hand commanderit udj et Vdfald paa Fienden, vdj huilchen Action hand lod see och kende allerstørste Courage, saa at hans Hest bleff schøtt vnder hannem, och hand selff med allerhøyeste Pericul vndkom.

Neste Aar der efter, der den roschildsche Fred bleff sluttet, och mand formeente, alting her at schulle vere i fredelig Tilstand,

¹⁾ Jens v. Hadersleben.

sich hand tillige med andre hans Maytzt Officerer sin naadigste Affschening, och sich samme Aar effter Gudz egen Indschydelsse och sine kiere Forældriss Tilraadelssse i Sinde at lade tiltale erlig och welb: Frue, Frue Sophia Rossenkrantz, sal: Her Anderss Billes til Damssboe, om hendis kiere Datter, erlig och welb: Jomfrue, Jomfrue Lissabeth Bille til Vindemoffergaard, som och bleff hannem tilssagt anden Pindtzedag¹⁾ paa Løgssmosse. Imod huilchen sin kiere Festemøe hand altid haffuer bevist fornufftig och oprigtig Kierlighed och særdelis befittet sig paa at præstere hendis kiere Moder ald tilbørlig Lydighed och sønlig Respect, saa at hans høfflige Umgængelsse och berømmelige Comportement icke uden stor Sorg kand efftertenckiss och saffnis hoss dennem.

Anno 1658, der Krigen paa ny begyndtis innellom Suerig och Dannemarch, och Fienden saa w-formodeligen gjorde Indfald her paa Sælland och udj en Hast belagde Kiøbenhaffn, war denne sl:ge Mand och her inde vdi Byen²⁾, och vdi Beleyringens Tid lod sig finde ferdig och willig til ald den Tieniste, aff hannem kunde vdrettis. Men effter at Jydland fra Fienden war bleffuen befriet, haffuer hand til Schibs sig did forføyet och paa sin egen Bekostning der oprettid et Compagnie til Hest vnder General Maior Tramp, och er hand forbleffuen ved samme Regiment, indtil den Attacque scheede paa Fyen, huor hand och var med och holt sig mandeligen och wel, særdeliss udi det lychelige Slag, som stod for Nyborg, huor hand bleff ilde quæst, saa hand der offuer tog sin Død och bleff paa Walstedet, den 14 Novembr: A^o 1659, effter at hand haffde tilbragt sin Tid her i Werden vdj 27 Aar, ringer 3 Dage.

Denne sallige Mand haffuer udj alle sine Actioner baade med sin gode Conduite saauelsom ochsaa sin høye Courage giort sig selff renommerit, och der offuer aff alle høye och laffue er bleffuen æstimerit for en vaillant och taffer Cavallier. De høye Officerer, som hannem haffuer commenderet, giffue hannem dend

¹⁾ 31. Maj.

²⁾ Jvfr. Nielsen, Kjøbenhavns Diplomat. V. 425, 501.

Rennomee, at hand altid lod sig finde frimodig och kiek til at exsequere alt det, hannem bleff commenderet, och lod sig intet høyerere vere angelegen end sin Herris Tieniste och sin egen Ære och Reputation. Aff dem, som vaare vnder lige Commando med hannem, haffuer hand dend Berømmelsse, at hand iche gerne bleff tilbage, huor nogen Ære var at indlegge, och aldrig sparede Liff eller Blod, naar det var hans Herre och Fæderneland til Tieniste. De, som haffue veret vnder hannem och commenderet aff hannem, vide iche noch at berømme hans høfflige Comportement imod dennem och hans frimodige Hierte til at anføre dennem, naar fornøden giordis.

Dette er nu denne salige Mand[s] Liffss och Leffnetz Fremdragelsse her i Werden, huilchet vel ssiunis at vere kort, men effterdj hand haffuer tilbragt den korte Tid her med Berømmelsse, hand och sig selff til en æuig Affmindelsse haffuer lat sit Liff vdi sin Herriss och Fædernelandz Tieniste och udj en saadan herlig och lychelig Victoria, saa bør hans Naffn iche at glemmis, och endog hans høybedrøffuede kiere Moder och andre hans gode Venner offuer saadan hans w-formodelige Affgang kunde vere bekymrede, saa er det dog dennem en Trøst och Glæde, at hand er død udj sin Herris og Fædernelands Tieniste, och at hand det Liff, huilchet hand haffde consaceret Gud och sit Fæderneland, och haffuer endet med Berømmelsse for sit Fædernelandt.